

Göteborg 15 december 2022

Remissvar av Promemorian Näringslivets klimatomställning

Vätgas Sverige, branschorganisationen för vätgas i Sverige, har tagit del av rubricerad promemoria. Vår kompetens inom området vätgas bör vara en viktig komponent i analyser och i planeringen av näringslivets klimatomställning och därför vill vi delge våra och våra medlemmars synpunkter. Här kommer vårt yttrande enligt Trafikanalys remiss från den 15 september 2022.

Om Vätgas Sverige

Vätgas Sverige är ett partnerskap för vätgas och vätgasteknik som arbetar för en ökad användning av vätgas som energibärare i ett mer hållbart samhälle. Vi representerar intressen för över 140 medlemmar som kommer från näringsliv, forskningsinstitut, kommuner, regioner, nationella myndigheter och föreningar. Verksamheten bedrivs i form av en ideell förening och består av en styrelse, ett kansli och våra medlemmar. Föreningen är partipolitiskt obunden och har en jämlik balans mellan näringsliv och offentliga organisationer i styrelsen.

Vätgas Sverige fungerar som initiativtagare, samordnare och kunskapsspridare. Vår syn på vätgasens roll som energibärare är balanserad och långsiktig. Vi ser att vätgas- och vätgasteknikområdet nu utvecklas mycket starkt och att det tillsammans med andra teknologier kommer att möjliggöra framtidens mer hållbara och effektiva samhälle.

Sammanfattning

Sammantaget är förslagen och åtgärderna mycket begränsade. Klimatomställningen är komplex och omfattande och är ett samspel mellan samhälle och näringsliv, som behöver sättas i ett globalt sammanhang. Utredningen nämner vätgas i mycket begränsad omfattning, trots att den tillsammans med andra tekniker utgör en möjliggörare i omställningen.

Det är uppenbart att det har saknats kompetens om vätgas av den grupp som genomfört uppdraget. Det är allvarligt att så är läget, med tanke på den globala mobilisering som sker inom området. Sverige måste börja ta in omvärldens drivkrafter och inse att man behöver följa med i den utveckling som sker och ta del av de stora stödssystem som nu kommer på plats.

Förslagen som rekommenderas ska kunna genomföras under perioden 2023 - 2026. Eftersom effekterna av förslagen ska vara mätbara på lång sikt, är det angeläget att implementeringen av vätgasapplikationer sker under intervallet, för att vi ska kunna få mätbara effekter även efter 2026. Det finns även många synergier mellan vätgas och de områden som frekvent nämns i förslagen och det är av stor vikt att de lyfts fram för att visa på en helhetssyn.

Långa ledder för tillståndprocesserna är en av de viktigaste punkterna som svenskt näringsliv lyfter som ett hinder i omställningen. Den borde fått en egen punkt i rapporten med hög prioritet. Vätgas Sverige föreslår att man skyndsamt ser över handläggningstiderna för tillståndprocesserna för förnybar energi, för att tillgodose regionernas behov av nybyggd energiproduktion och för att stödja de som vill investera i produktionen av energi.

Förslag och rekommendationer om elektrifiering

Stora förändringar är på väg att ske i vårt energisystem. Vi står inför enorma utmaningar att möta ett ökat behov av el när utsläppstunga industrier och transportsektorn ställer om. Kraven på ökad mängd förnybar energi från vind, sol och vatten blir större i takt med övergången till fossilfritt.

Utredningen från Tillväxtanalys pekar på en del möjligheter att använda vätgas, men gör ingen egen analys för att koppla ihop hur vätgas kan användas i elektrifiering och dess potential i näringslivets omställning. Vätgas Sverige ser att de förslag och rekommendationer om elektrifiering som lämnats av Tillväxtanalys är alltför begränsade med tanke på de stora förändringar som vi står inför i omställningen av näringslivet. Mot bakgrund av den enorma satsning som EU aviserar inom vätgasinvesteringar, är det anmärkningsvärt hur lite utrymme vätgas får i rapporten. I utredningen nämns ingenting om hur vätgas kan användas i elektrifieringen och vilken potential den kan ha i näringslivets omställning.

Med ökad användning av förnybar energi kommer behovet av energilagring. Flera större industriprojekt gör studier kring lönsamhet av energilagring med hjälp av vätgas. Vi finner inget kring detta i rapporten och föreslår att utredning görs för att stödja utvecklingen av elektrifieringen.

Förslag Nr 2: Utred styrmedel som underlättar användning av spillvärme

Positivt att föreslå styrmedel som kan underlätta teknik- och användarnytta av spillvärme från exempelvis anläggningar som producerar vätgas. Vätgas Sverige vill peka på det helhetsperspektiv som användandet av vätgas innebär. Värmen som bildas kan man ta tillvara på istället för att den går till spillo. På så sätt kan man nå mycket höga systemverkningsgrader. De nationella investeringsstödet som Industrilivet och Klimatlivet bör även vara utformade på så sätt att de kan stötta mindre organisationer, vilka idag har utmaningar med att få medel.

Förslag och rekommendationer markanvändning

Ammoniak används vid mineralgödseltillverkning och idag har flera andra länder investerat i ammoniakstillverkning med hjälp av vätgas. Idag importerar Sverige hela behovet av mineralgödsel, men i strävan efter försörjningstrygghet bör man ändra på det. Utredningen saknar detta perspektiv och Vätgas Sverige föreslår därför en utredning kring hur Sverige kan stötta fossilfri tillverkning av mineralgödsel.

Förslag och rekommendationer konstruktioner och bostäder

Vätgas Sverige vill peka på möjligheten att använda vätgas till el och värme och energilagring i fastigheter. Vätgastekniken lämpar sig särskilt väl för att uppnå försörjningstrygghet och beredskap, genom att man kan lagra stor mängd energi över lång tid. Vätgas Sverige föreslår stöd från politiskt håll för att främja innovativa tekniker för energieffektivisering och lagring av energi för bostäder.

Vi saknar även ett resonemang kring självförsörjande hus så kallade off-grid hus, vilket innebär att fastigheten inte är ansluten till elnätet utan i stället producerar elektriciteten själv. Med tanke på den alltmer ansträngda energiförsörjningssituationen och behov av försörjningstrygghet och beredskap, vill Vätgas Sverige även påminna om tekniker för ö-drift. Vätgastekniken lämpar sig väl för att vara en del i att sörja för Sveriges elförsörjning och vi ser att det behövs ett kunskapslyft hos våra politiker och myndigheter kring området.

Förslag Nr 13: Utred investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader

Vätgas Sverige instämmer med att det krävs åtgärder för en ökad energieffektivisering i befintliga byggnader. Vi ser även att stöd inriktas till att gynna mindre organisationer, speciellt till de företag som vågar vara först. De som vågar ta första steget har ofta högre investeringskostnader, tar större risker och möter skepsis och motstånd. Därför är det viktigt att stöden tar hänsyn till situationen för mindre organisationer som är "early adopters". Dessutom har små organisationer svårt att ta del av investeringsstöd från exempelvis EU eller Europeiska Investeringsbanken.

Förslag och rekommendationer industri

Industrisektorn står idag för en tredjedel av Sverige territoriella utsläpp. Här står näringslivet inför enorma möjligheter att påverka klimatomställningen. Vätgas Sverige instämmer med utredningen att bristen på långsiktighet på grund av politiska svängningar utgör en risk för företagen att investera i energieffektiviserande åtgärder.

Vätgas som framställs av förnybara energikällor t.ex. genom elektrolys kommer till största delen användas till industriella processer. Fossilfri vätgas är en viktig lösning för att minska koldioxidutsläppen inom industrin. Utredningen beaktar inte de stora investeringar i vätgasteknik som pågår just nu inom industrisektorn, där vätgasen är central i en eller flera värdekedjor för att ersätta fossil energi. Exempelvis inom stålindustrin, där kol och koks ska fasas ut, för att istället använda fossilfri el för att producera grön vätgas genom elektrolys. Där HYBRIT och H2 Green Steel är två exempel. Liknande initiativ görs idag inom kemi- och raffinaderiindustrin, där vätgas är en förutsättning för att ställa om.

Förslag och rekommendationer arbetsmaskiner

Vätgas Sverige föreslår främjande av användning av vätgas till bränsleceller och förbränningsmotorer för framdrivning av i arbetsmaskiner.

Sektorsövergripande förslag och rekommendationer

Vätgas Sverige föreslår att Sveriges klimatmål har en tydligare anknytning till EU:s klimatpolitik, specifikt kring EU:s paket som Fitfor55, REPower EU, Gröna given och därtill hörande direktiv och förordningar som AFIR, CVD mfl. Vi missar möjligheter genom att inte vara mer aktiva i direktivens utformning och att inte tidigt väga in direktivens påverkan på värdekedjor och affärsmodeller. För snäva avgränsningar gör att man missar en större potential i omställningen, så därav är sektorsövergripande studier nödvändiga.

Förslag Nr 31: Se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik.

Den svenska klimatpolitiken är en del av det internationella klimatarbetet. Vätgas Sverige instämmer med utredningen att se över och justera de nationella klimatmålen, så att de tydligare anknyter till EU:s klimatpolitik. Vätgas Sverige pekar på att paket som REPower EU och den Gröna given och därtill hörande direktiv och förordningar som AFIR och CVD bättre ska återspeglas i svensk klimatpolitik. I nuläget har regeringen ännu inte beslutat om den nationella vätgasstrategin som lades fram av Energimyndigheten förra året. Flera andra länder som till exempel, Frankrike, Danmark, Nederländerna och Tyskland är långt framme vad gäller sina satsningar på vätgas. Här riskerar Sverige att halka efter, eftersom vår klimatpolitik inte är anpassad efter den europeiska.

Förslag till fortsatt utveckling

Underlätta och förkorta ledtiderna för tillståndsprocesserna inom förnybar energi

Tillståndsprocesserna för utbyggnad av ny elproduktion och distribution är en enorm flaskhals och utgör ett allvarligt hinder för att bidra till näringslivets klimatomställning och för att uppnå klimatmålet. Rapporten pekar på att cirka 90 procent av vindkraftsärendena fått ett beslut efter 805 dagar. I denna redovisning lämnar inte Tillväxtanalys några förslag gällande tillståndsprocesser. Det är olyckligt då det finns stora behov från näringslivet att förkorta ledtiderna. Vätgas Sverige föreslår att man skyndsamt ser över handläggningstiderna för tillståndsprocesserna för att tillgodose de olika aktörernas behov av snabbare handläggning av tillstånd för att bygga förnybar energi.

I detta remissvar fokuserar vi på vätgasens roll i näringslivets klimatomställning. Vi har fokuserat på de förslag där vi ser förbättringar möjliga genom att inkludera vätgasen som en möjliggörare till bredare lösningar med slutligen en större klimatnytta.

Vi hoppas att ovanstående kommentarer och förslag till förbättringar kommer tas tillvara i fortsatta analyser och planering av klimatomställning i näringslivet.

Göteborg, 15 december 2022

Med vänlig hälsning,

Björn Aronsson

bjorn.aronsson@vatgas.se

Verksamhetsledare

Vätgas Sverige